

E.M. FORSTER • Kutup Yazı

Arctic Summer

© 1980 The Provost and Scholars of King's College, Cambridge

Bu kitabın yayın hakları ONK Telif Hakları Ajansı aracılığıyla
The Society of Authors'tan alınmıştır.

İletişim Yayınları 3418 • İletişim Klasikleri 176

ISBN-13: 978-975-05-3651-9

© 2024 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2024, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Necdet Dümelli, Güneş Akkor, Barış Özkul

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Edward W. Fitch, "Trenli Manzara", 1854

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Nebiye Çavuş

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

E.M. FORSTER
Kutup Yazı
Arctic Summer

ÇEVİREN
Hasan Fehmi Nemli

NECDET DÜMELLİ'NİN ÖNSÖZÜYLE

EDWARD MORGAN FORSTER Ailesinin Londra'da Dorset Meydanı'ndaki evinde 1879'un ilk sabahı dünyaya geldi. Edward Morgan Llewellyn Forster adlı bir mimar ile Alice Clara "Lily" Whichelo'nun tek çocuğuydu. Babasını erken yaşta kaybeden Forster, Tonbridge Okulu'nda öğrenim gördükten sonra King's College, Cambridge'e kabul edildi ve burada önce klasik filoloji, daha sonra tarih eğitimi gördü. Kolejiyle hayat boyu bağı koparmayan Forster, olgunluk döneminde fahri öğretim üyeliği alacak ve dersler verecekti. Okul günlerinde Leonard Woolf, Lytton Strachey ve John Maynard Keynes gibi Bloomsbury Grubu üyeleriyle arkadaşlık kurdu; yazarlık kariyeri boyunca da bu grubun uzak çevresinde yer almayı sürdürdü. Altı romanından dördü Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden önce yayımlanmıştır: *Meleklerin Uğramadığı Yer* (1905), *The Longest Journey* (En Uzun Yolculuk, 1907), *Manzaralı Bir Oda* (1908) ve *Howards End* (1910). Savaş yıllarında İskenderiye'de Kızıl Haç yararına görev yapan Forster, savaş sonrasında daha önce de ziyaret ettiği Hindistan'a giderek Dewas Mihracesi'nin yanında özel kalemlik yaptı. On yıl arayla yaptığı iki Hindistan seyahati sonrasında *Hindistan'a Bir Geçit* romanını bitirmiş ve 1924 yılında yayımlanmıştır. Edebiyat çevrelerinin ve halkın övgülerle karşıladığı roman aynı zamanda Femina-Vie Heureuse ve James Tait Black Memorial Ödülü'nü de kazanmıştır. Bu başarılarına rağmen Forster'in yazarlık ve üretkenlik konusunda ciddi şüpheleri devam etmiş ve hayat boyu yakasını bırakmamıştır. Kişisel hayatını gizli tutan ve günlüğüne, "Böyle davranmaya devam edersem iyiden iyiye tuhaflaşacak ve sevimsizleşeceğim," diye yazan Forster'in savaştan önce kaleme aldığı, homoseksüel ögeler taşıyan romanı *Maurice* de yazarın ölümünden sonrasına değin yayımlanmamıştır. Buna rağmen Forster üretken bir edebiyat eleştirmeniydi; çeşitli süreli yayınlara incelemeler ve denemeler yazmış, Cambridge'te edebiyat üzerine verdiği bir dizi dersi *Roman Sanatı* (1927) adıyla kitaplaştırmıştır. Aldığı fahri doktoradan sonra hayatının geri kalanını Cambridge'te geçirdi. Forster'in diğer eserleri arasında *Cennet Dolmuşu* (1911) ve *The Eternal Moment* (Ebedi An, 1928) adlı iki öykü derlemesi, iki deneme kitabı, iki biyografi, İskenderiye üzerine yazdığı iki kitap bulunur. 1949 yılında kendisine layık görülen şövalyelik unvanını reddetse de, 1969 yılında liyakat nişanını aldı. 1970 yılında doksan bir yaşında hayatını kaybetti. Külleri bir gül bahçesine döküldü. Eserlerinde Victoria Devri'nin sınıfçı ve ahlâkçı tutumunu ve sömürgeciliği eleştiren Forster, özel hayatında olduğu gibi edebiyatında da çelişkileri ve belirsizlikleri benimsemiştir.

İÇİNDEKİLER

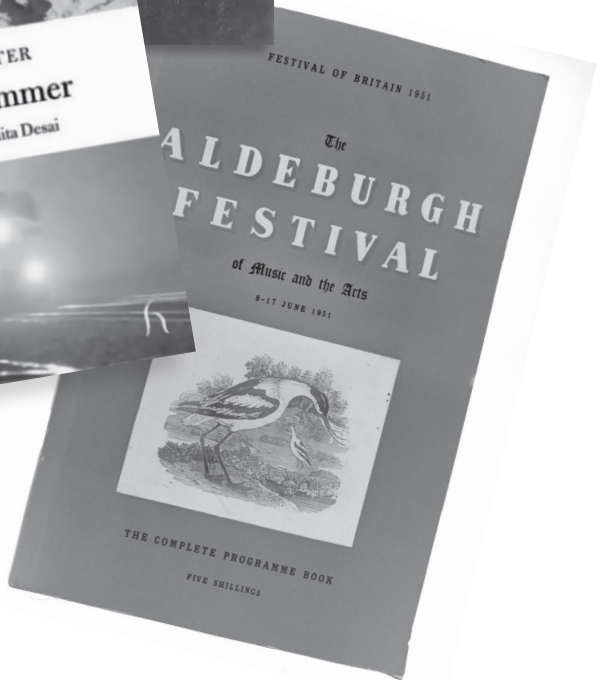
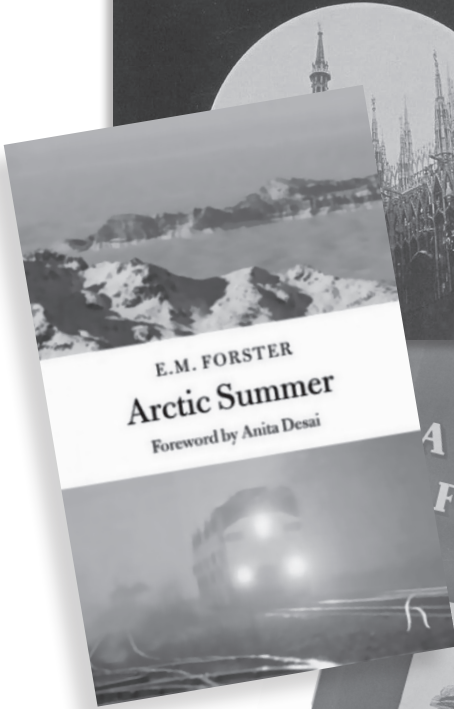
ROMANA DAİR GÖRSELLER.....	7
KRONOLOJİ.....	11
ÖNSÖZ / NECDET DÜMELLİ.....	19

Kutup Yazı

E. M. FORSTER

Arctic
Summer and
other fiction

- *Kutup Yazı'nın*, E.M. Forster'in diğer eserleriyle birlikte kitaplaştırıldığı Holmes and Meier Publishers edisyonu, 1980 (üstte).
- *Kutup Yazı'nın* Hesperus Press edisyonu, 2003 (ortada).
- E.M. Forster'in *Kutup Yazı'nı* okumayı planladığı 1951'deki Aldeburgh Festivali'nin program kitapçığı (altta).

Birinci Bölüm

“Beyler! Beyler” anonsuyla çınladı Basel Garı. “Lütfen centilmence davranın, itişip kakışmayın.” Bir ağustos sabahının erken saatleriydi ve Boulogne treninin, çoğu İngiliz olan yolcuları Luzern’e ve güneye giden trene binmeye çalışıyorlardı. Kolay değildi; çünkü Luzern treni küçüktü, yolcular birbirleriyle dalaşmaya başlamışlardı bile. İstedikleri bir şey değildi bu, ama neylersin ki kaçınılmazdı; yapacak başka bir şey yoktu. Öfkelenmeden birbirlerini itip kakıyor, sıkıştırıyor, bavullarıyla önlerindeki diz artlarına vuruyor, hareketsiz kalmadan önce geri geri gelen trenin pirinç çubuklarına yapışıyorlardı. Yanlarında kadınlar var diye bazıları öncelik talep ediyordu. “Yavaş olun beyefendi, önce hanımlar lütfen!” Diğerleri “Hanımların canı cehenneme!” diye bağıryorlardı. Girilmesi olanaksız bir kentin kapılarını açacağı varsayılan açıl susam açıl anonsu yapılmaya devam ederken bir turist hareket halindeki trenin tekerleri altına itildi, başka biri onu kurtardı.

Muazzam ve modern bir yer olan garın kargaşayı umursadığı yoktu. Avrupa’nın vestiyeri olan Wight Adası yarışçılarına yaraşır günlük trafik bile onun için önemli değildi.

Dört-beş ülkeden gelen trenlerin gara boşalttığı kalabalık yakanır, tıraş olur, garın kahve ve restoranlarında karnını doyurur ve gerektiğinde yeniden rezervasyon yaptırır; gar yalnızca trenler açısından düşünür. Arkasında, hızlı akan yeşil bir nehrin kıyısına kurulmuş bir kent uzanır, fakat o ancak iş işten geçtikten sonra kente hizmet eder. Kentin ihtiyaçları onun için bir şey ifade etmez, köhne kurumlarının anıysa hiç önemli değildir; ne kardinalleri takar ne kralları; varsa yoksa verimlilik.

Turist Martin Whitby uzak bir platformda duran Luzern treninin yerini saptayıp onu bakışlarıyla ölçüp biçmiş, yanaştığında vagon kuyruğunun nerede duracağını hesaplamıştı. Venetia'ya (karısı) ve Leydi Borlase'e (kayınvalidesi) kalabalıktan uzak durmalarını söyleyerek diğerlerinin arasına karıştı ve eldivenli elini kapıya değdirdi. Çılgın kalabalık onu izledi. Tren boyunca sürükleyip ayağını yerden kesiti, neredeyse kazayla öldürülüyordu. Onu kurtaran adamın bir savaşçı görünüşü ve tavırları vardı. Martin'i çok etkiledi ve tren hareket ettiğinde adamı bulup teşekkür etmek için koridora çıktı.

Gerçekte tren tıklım tıklım dolu olmaktan uzaktı. Herkes oturacak bir yer bulmuş ve neredeyse herkes kavgayı unutmuştu. Birkaç kadın hâlâ “Hayatımda böyle rezalet görmedim,” diye konuşuyordu; erkeklerse pipolarını yakmış, birbirlerine haritalarını gösteriyorlardı. Hepsi birbirine benziyordu; İngilizlerin İsviçre'de genellikle olduğu gibi –oldukça sıradan, sağlıklı adamlar– ve Martin bunlardan hangisinin kendini ölümden kurtardığından emin olamıyordu. İlk girişiminde uzun uzun açıklamalar yapmak zorunda kaldı. “Tren hareket halindeyken binmeye çalışmamalıydınız – bunu yapmak çok tehlikeli,” oldu aldığı cevap. Yabancılar her zaman Martin'e ders veriyorlardı. Çok geçmeden savaşçıyı buldu. Ne büyük bir hayal kırıklığı! Sarı saçlı, sıradan bir

öğrenciye dönüşmüştü kahramanımız: akça pakça bir çocuğa. Martin onu bir *Wykehamite*¹ olarak gördü.

“Affedersiniz, beyefendi,” dedi Martin şapkasını kaldırarak, sanırım beni trenin altına girmekten siz kurtardınız. Size minnettarım.”

“O siz miydiniz?” dedi öteki sıkıntıyla; rahatsız olmuş gibi görünen arkadaşlarıyla birlikteydi.

“Evet, bendim,” diye cevap verdi Martin. Gülümseyerek bir süre daha kapı aralığında durdu, sonra yeniden şapkasını kaldırdı ve uzaklaştı. Dev gibi bir adamla karşılaşmayı bekliyordu, yine de hayal kırıklığına filozofça katlandı. Ölüm kapınızı çaldığında hiç kuşkusuz sizi onun elinden çekip alan hareket kahramanca, kurtarıcınız da bir kahraman olarak görünür gözünüze. Fakat neticede adamın kendisine herhangi bir başkası için yapacağı şeyden farklı bir şey yapmamış olduğunu umuyordu; onu bir kahraman düzeyine yükseltmek saçmaydı; ayrıca da adil değildi.

Tren son hızla İsviçre'nin sanayi bölgesinden geçiyordu. Martin hoşgörülle, mümkün olduğunda hayranlıkla, gözünü başka tarafa çevirdiğinde üzüntü duymaksızın manzarayı seyrediyordu. Külrenge bir sabahtı ve yemyeşil tepeler arasında karaçam ve çam taburları ilerliyordu. Vadilerde pırl pırl beyaz yollarla birbirlerine bağlanmış, faydalı şeylerin imalatıyla uğraşan köyler ve küçük kasabalar yer alıyordu. Burası görür görmez unutulmuş ve güzelliğe düşkün gözü rahatsız eden berbat bir ülkeydi. Fakat turistimiz yeniden soğukkanlılığını sağlayalı hayli olmuştu. Toprağın büyük bölümünün ruhsuz ve ticari olması gerektiğini ve buna karşı isyan etmenin gülünç olduğunu biliyordu. Manzaranın değişmesini beklerken düşüncelere dalmakla yetindi.

Bu düşünceler genellikle işiyle ilgiliydi. Maliye bakanlı-

1 Daha çok Wykehamist şeklinde söylenir. Winchester College'li, bu okula gitmiş kişi.